

Mikael Wiehe: Jag - En Öresunds(b)rö

Talare

Mikael Wiehe
Artist

Datum

11 maj 2007

Ers kungliga majestäter
Ärade ledamöter av Öresundskommittén
Kära vänner
Jag är omåttligt glad och stolt över att ha blivit inbjuden hit idag. Men det är klart, på många sätt är jag ju den perfekta gästen. Min far var dansk. Min mor var svensk. Min far kom från Köpenhamn. Min mor var från Limhamn i Malmö. Jag bodde mina första sex år i Valby i Köpenhamn innan jag flyttade med min mor till Malmö när mina föräldrar skilde sig. Men jag besökte min far regelbundet en gång i månaden och två veckor på sommaren och kunde på så vis hålla min danska vid liv. Detta gjorde att jag, vid de fåtal tillfällen då jag träffade min mor och far tillsammans, mitt i en mening obehindrat kunde skifta från svenska, när jag talade med min mor, ”til dansk, när jeg snakkede med min far”. Jag har åkt mellan Malmö och Köpenhamn med tåg färja och passagerarbåt, med flygbåt och svävare, med bil och t.o.m. flyg en gång för länge sedan. Jag är den f.d. bromotståndaren som nu inte förstår hur jag skulle klara mig utan bron. Jag har släkt och familj i både Malmö och Köpenhamn och i mitt arbete ger jag ungefär hundra konserter om året, huvudsakligen i Sverige och Danmark. På lite håll i min släkt kan man t.o.m. hitta en dansk konsul avfotograferad när han står på kajen i Malmö och bockar för den med ångslupen anlände Christian X. Det är på konsulns ”kongelige danske porcelän” jag äter mina söndagsmiddagar. När jag var liten kunde man på vissa biografier se filmer som man skulle titta på genom nån sorts pappglasögon med ett rött och ett blått öga. Bilden blev då tredimensionell. På samma sätt upplever jag denna min dubbla hemhörighet. Den har gett mig en sorts tredimensionellt seende på livet och världen: allt behöver inte vara på ett sätt, passar man inte in på det ena stället så passar man kanske in på det andra. Det finns alltid också en annan värld. Min dubbla hemhörighet innebar också lite längre fram i livet att jag, när jag åkte till Köpenhamn med mina kompisar, inte betraktades som en av ”de fulle svenskere” och inte behövde känna mig träffad av Extrabladets kampanj ”Gör en god gärning. Följ en svensk till båten”. Jag var ju dansk i Danmark på samma sätt som jag var svensk i Sverige. Jag har kort sagt varit lyckligt lottad. Jag har känt och känner mig hemma, älskad, trygg och accepterad på båda sidor av

Öresund. Men det är klart att jag blev mobbad. De kallade mig för dansk skideröv när jag kom till det rika, välmående Sverige från det fattiga efterkrigsdanmark där sexåriga gossar som jag gick i kortbyxor t.o.m. på vintern, där man fortfarande kylde kylskåpen med isblock, värmda vardagsrummen med koks i kaminerna, där man inte hade råd med dyr import från utlandet utan drack Jolly Cola i stället för Coca Cola och där man var tvungen att ta Scarlett-line från Köpenhamn till Landskrona om man ville se Clark Gable kyssa Scarlett O'Hara i Borta med vinden. Och jag minns fortfarande hur jag förundrad såg månen spegla sig i det blanka i parkettgolvet när jag för första gången, en kväll i november 1952, steg in i lägenheten på sjunde våningen på Limhamnsvägen 12B i Malmö. Och genom perspektivfönstren kunde man se ljusen från Köpenhamn... Och det är klart att jag ibland också har känt mig kluven och distanserad. Att jag ibland har kunnat skaka på huvudet åt dessa märkliga svenskar som springer runt i skogen i sina toppaluvor och äter sur mjölk med lingon. Eller dessa märkliga danskar med sin förslagenhet i affärer, sina ironier och sin olust inför ta något som helst "alt for alvorligt" Men låt oss säga som det är, så som i det lilla så ock i det stora: Sverige har alltid varit storebror, lite starkare, lite rikare, lite arrogantare, lite översittaraktigare, lite mer besserwisser. Och Danmark har alltid varit lillebror. Och Lillebror har alltid retat och retat sig på storebror: hans melankoliska fåordighet, hans tillknäppta stelhet, hans prudentlighet, hans regler och förordningar. I Danmark heter ju Sverige inte Sverige utan "Forbudssverige". Och när jag spelar i Danmark så finns det ingenting som ger så omedelbar succé som att säga något ofördelaktigt, lite halvelakt om Sverige. Och storebror å sin sida har alltid älskat lillebror! Lillebrors röda pölser, lillebrors gröna Tuborg, lillebrors blå himmel och gula halmtak, lillebrors liberalism och "hygge", lillebrors Tivoli och Christiania. Men nu har storebror börjat bli lite orolig för lillebror. För i lillebrors land har det plötsligt kommit en ännu mindre bror eller klasskamrat eller skolkamrat och det finns de som inte är snälla emot honom. Som retar och knuffar honom och drar honom i turbanen. Som behandlar honom som en storebror fast han är så mycket mindre. Som sätter sig på honom och hånar och gör sig lustig över honom. För min egen del stod detta sorgligt klart när jag för ett par år sedan besökte Frihetsmuséet i det f.d. Gestapohögkvarteret i det gamla polishuset i centrala Århus på Jylland. En av vaktmästarna - som liksom min far hade slagits i den danska motståndsrörelsen under kriget - uttryckte då sin glädje över den nybyggda Öresundsbron. På den tyckte han nämligen att jag, som uppenbart var så förtjust i muslimer, kunde marschera över med dem allihopa och sen vidare upp till Norrland där vi svenskar ju hade gott om plats. När jag var liten

kom det många danskar till Malmö. Ofta för att köpa billigt kaffe. Också nu finns det många danskar i Malmö. En del kommer för att köpa sin bil billigare, några kommer för att bo billigare men många kommer också för att det har stiftats lagar som förbjuder dem att leva i Danmark med den de älskar för att han eller hon kommer någon annanstans ifrån. Det är en skam! Och i Sverige hör man allt oftare människor tala om pölsefascismen. Men det är klart, storebror och speciellt de skånska storebröderna har också all anledning att se kritiskt på sig själva nu när högerextremisterna i det Sverigedemokratiska partiet med stor sannolikhet kommer att ta plats i den svenska riksdagen efter nästa val. Men för mig har det alltså gått bra. Jag är integrerad. Jag kan njuta av de mognaste frukterna i det som håller på att bli Öresundsregionen. Jag är en riktig öresundsbo! Just därför tycker jag att det känns viktigt att påminna om att jag är född i Stockholm, att mitt namn är tyskt, att min fru är från Latinamerika, att hennes mor är ”av engelskt ursprung” och att mina barn som ju är framtidens öresundsbor alltså har både danskt, svenskt, tyskt, engelskt, spanskt och indianskt blod i sina ådrar. Åtminstone! Jag tycker också att det känns viktigt att berätta, att hur mycket jag än tycker om Malmö och Köpenhamn så trivs jag också oerhört bra i Oslo och Helsingfors. Jag har haft några av mina mest fantastiska upplevelser i Johannesburg i Sydafrika och Santiago i Chile och några av mina lyckligaste stunder i Rom och Paris. Vad jag vill säga är att man, för att travestera den franska författarinnan Simone de Beauvoir, inte föds till öresundsbo. Öresundsbo är något man blir. Öresundsbo är något man blir för att man tycker om att vara i Öresundsregionen, för att man känner sig hemma, älskad, trygg och accepterad här. Och på samma sätt som jag på så vis har blivit öresundsbo, är det min förhoppning, att alla de som kommit hit de senaste trettio åren också ska bli öresundsbor: tycka om Öresundsregionen, bli omtyckta och känna sig hemma och trygga här. Vad jag också skulle vilja säga är, att detta att höra hemma någonstans, att älska sin hembygd, att intressera sig för dess historia och att slå vakt om dess särart för mig inte innebär att jag tycker att denna hembygd skulle vara överlägsen eller bättre än andra delar av världen. Tvärtom har denna kärlek, kunskap och stolthet över min hembygd, hjälpt mig att förstå och respektera andra mänskors kärlek till och stolthet över sin hembygd, sin historia och sina rötter. Jag älskar dessa mina två fädernesländer, inte för att de är bättre än andra länder, utan för att det är där som just jag hör hemma. Liksom jag älskar mina två modersmål, inte för att de är bättre eller vackrare än andra språk utan för att det är de språk som jag uttrycker mig bäst på. Denna kärlek till mina hembygder och mina språk har gett mig en trygghet och en säkerhet som har gjort att jag utan rädsla har kunnat ge mig ut och

upptäcka världen runt omkring. Oavsett om det har varit Berlin eller San Francisco, Managua eller Harare. Och om jag fick önska mig något här idag så skulle det vara att alla vi som är här tillsammans kunde arbeta för att göra Öresundsregionen till en region som utmärker sig för sin öppenhet och generositet. En region utifrån vilken vi med glädje och nyfikenhet kan utforska världen. En region dit alla är välkomna och där alla som vill kan bli öresundsbor. Tack!

Taggar

2000-tal, 2007, Man

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/mikael-wiehe-jag-en-oresundsbor-o>